

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

Тебенко В.М., Грицаєнко Г.І., Лисак О.І.

ЕКОНОМІКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Курс лекцій

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Мелітополь

2020

Автори: **Тебенко В.М., Грицаєнко Г.І., Лисак О.І.**

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради факультету економіки та бізнесу Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

(Протокол №8 від 26.05.2020)

Рецензенти:

Л.О. Болтянська к.е.н., доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного;
Н.О. Шквиря к.е.н., доцент кафедри маркетингу, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного.

Економіка та організація інноваційної діяльності: курс лекцій / Тебенко В.М., Грицаєнко Г.І., Лисак О.І. . – Мелітополь: «ЛЮКС», 2020. – 159 с.

У курсі лекцій викладено зміст дисципліни «Економіка та організація інноваційної діяльності». Розглянута сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів; організаційні форми інноваційної діяльності; особливості створення інновацій та формування попиту на них; інноваційна політика підприємства; оновлення техніко-технологічної бази підприємства; інноваційний проект: обґрунтування та реалізація; комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства; комерціалізація результатів інноваційної діяльності та інноваційно-технологічна безпека

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
ЛЕКЦІЯ 1. СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІННОВАЦІЙ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	6
1.1. Актуальність інноваційної діяльності	6
1.2. Сутність, об'єкти і суб'єкти інноваційної діяльності.....	7
1.3. Класифікація інновацій.....	16
1.4. Етапи, стадії і моделі інноваційного процесу	21
1.5. Життєвий цикл інновацій	27
ЛЕКЦІЯ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ...31	31
2.1. Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності	31
2.2 Організаційні структури для реалізації нововведень	35
2.3. Організаційні форми інтеграції науки і виробництва	39
ЛЕКЦІЯ 3. ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙ І ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ НА НИХ.....	44
3.1. Умови виникнення попиту на інновації	44
3.2. Планування і організація створення нового товару	48
ЛЕКЦІЯ 4. ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА.....	58
4.1. Сутність і завдання інноваційної політики підприємства.	58
4.2. Принципи формування інноваційної політики	63
4.3. Складові інноваційної політики підприємства.....	66
ЛЕКЦІЯ 5. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ.....	70
5.1. Інноваційна діяльність як об'єкт управління.....	70
5.2. Стратегічне планування інноваційної діяльності	75
5.3. Оперативне управління інноваційною діяльністю	79
ЛЕКЦІЯ 6. ОНОВЛЕННЯ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ БАЗИ ПІДПРИЄМСТВА.....	82

6.1. Техніко-технологічна база підприємства	82
6.2. Технічний розвиток підприємств	85
6.3. Підтримання технічного рівня виробництва	88
6.4. Розроблення і впровадження нових технологічних процесів	90
ЛЕКЦІЯ 7. ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ: ОБГРУНТУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ.....	93
7.1. Поняття інноваційного проекту.....	93
7.2. Показники ефективності оцінювання інноваційних проектів.....	97
7.3. Аналіз ризиків інноваційного проекту	103
ЛЕКЦІЯ 8. КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	109
8.1. Види ефектів від інноваційної діяльності.....	109
8.2. Комплексний аналіз інноваційної діяльності підприємства	118
8.3. Економічна ефективність технічних та організаційних нововведень.....	120
8.4. Оцінювання економічної ефективності інновацій, спрямованих на зниження рівня виробничих витрат	123
ЛЕКЦІЯ 9. КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	127
9.1. Сутність комерціалізації результатів інноваційної діяльності	127
9.2. Інтелектуальна власність та її трансформація в інноваційний продукт	130
9.3. Оцінка вартості інтелектуальної власності	133
9.4. Способи комерціалізації інтелектуальної власності.....	136
ЛЕКЦІЯ 10. ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА	143
10.1. Правові аспекти охорони інтелектуальної власності	143
10.2. Передавання права на об'єкти промислової власності	150
ЛІТЕРАТУРА.....	156

ВСТУП

Економічне зростання країн великою мірою залежить від інноваційної активності підприємницьких структур, від їх прагнень, зусиль і здатності використовувати у своїй діяльності новіші технології, творчо підходити до визначення способів задоволення потреб споживачів, на основі чого вдосконалювати та оновлювати продукцію, отримуючи більші доходи і зміцнюючи свої ринкові позиції. Дослідження динаміки основних економічних процесів науковцями різних країн дали змогу виокремити інновації як найпотужніший чинник економічного зростання.

В Україні проблема прискорення економічного розвитку на інноваційній основі є надзвичайно актуальною. За сучасних умов орієнтації економіки України на підвищення конкурентоспроможності надзвичайно важливого значення набуває активізація інноваційної діяльності, оскільки без цього неможливо здійснити прогресивні структурні зрушення в країні, суттєво оновити реальний сектор і загалом забезпечити сталий соціально-економічний розвиток держави.

Інноваційна активність підприємств знижується, що свідчить про відсутність у них мотивації і платоспроможного попиту на інновації. Ліцензійні технології, які впроваджуються на вітчизняних підприємствах, переважно не належать до останніх світових досягнень - що закріплює технологічну відсталість промисловості. Фінансування наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності є недостатнім, що зумовлює згорання ряду важливих наукових розробок.

Наявний ресурсно-технологічний потенціал українських підприємств не відповідає вимогам сьогодення. Саме активізація інноваційної діяльності наукової і виробничої сфер є важливим завданням та умовою становлення економічної незалежності України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрєєва Л.О, Болтянська Л.О., Лисак О.І. Економіка підприємства: Навчальний посібник. / Л.О. Болтянська, Л.О. Андрєєва, О.І. Лисак. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 668 с.
2. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : монографія / Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С. Савчук. - К. : КНЕУ, 2003. - 394 с.
3. Болтянська Л.О. Тебенко В.М. Від вибору бізнес-ідеї до її реалізації / Л.О. Болтянська, В.М. Тебенко / Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) – За ред. Л.В. Синяєвої – Мелітополь. - 2017. - №3 (35). – С. 20-27.
4. Василенко В.О. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник / В. О. Василенко, В. Г. Шматько. - К. : ЦУЛ, Фенікс. 2003. - 440с.
5. Грицаєнко М. І. Розвиток наукового забезпечення аграрного виробництва / М. І. Грицаєнко // Економіка АПК. – 2014. – № 6. – С. 79–87.
6. Грицаєнко М. І. Теоретичні основи інноваційної діяльності / М. І. Грицаєнко // Науково-прикладні основи ефективного розвитку аграрного сектору економіки: монографія / [Л. О. Андрєєва, Л. О. Болтянська, М. І. Грицаєнко та ін.] – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. – С. 104–154.
7. Грицаєнко М. І. Ефективність інновацій в аграрній сфері / М. І. Грицаєнко //Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств: міжнар. наук.-практ. конф., 23-28 трав. 2013 р. : тези доп. – Львів: ЛНАУ, 2013. – С. 189–192.
8. Економіка і організація інноваційної діяльності :в АПК практикум / [Витвицька О. Д., Скрипниченко В. А., Кулаєць М. М. та ін.] - К., 2009. - 248с.
9. Економіка і організація інноваційної діяльності: підручник / [Волков О. І., Денисенко М.П., Гречан А. П. та др.]; Под ред. О. І. Волкова. - [3-е изд.]. - К. : Центр учбової літератури, 2007. - 662 с.

10. Захарченко В. І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки : навч. посіб / В. І. Захарченко, Н. М. Корсікова, М. М. Меркулов. - К.: Центр учбової літератури - 2012. - 448 с.
11. Йохна М. А. Економіка і організація інноваційної діяльності : навч. посіб. / М. А. Йохна, В. В. Стадник. - К. : Видав. центр «Академія», 2005. - 400с.
12. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком : Навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга». – К.: Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. – 324с.
13. Микитюк П.П. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник / За ред. П. П. Микитюка. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с.
14. Микитюк П.П. Інноваційна діяльність: Навч. пос. / П.П.Микитюк, Б.Г.Сенів - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 392 с.
15. Минів Р. М. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Р. М. Минів, Б. Б. Батюк. - Львів: в-во «Сполом», 2011. - 132 с.
16. Наукова та інноваційна діяльність в Україні / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
17. Науково-прикладні основи ефективного розвитку аграрного сектору економіки: монографія / [Л. О. Андрєєва, Л. О. Болтянська, М. І. Грицаєнко та ін.] – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. – С. 104–154.
18. Тебенко В. М. Інноваційні зміни як інструмент управління економікою регіону / В.М. Тебенко // Матеріали І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції: «Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти»: – Львів: ЛНАУ, 2019. - Ч.2. – с.163-166.
19. Тебенко В.М. Екологічні ризики інновацій / В.М. Тебенко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету №2 (14), 2011. - с. 328-335.

20. Тебенко В.М. Економіка та організація інноваційної діяльності: Навч. посібн. - 1 вид./ В.М. Тебенко/ Вид-во: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс». 2014. – 302 с.

21. Тебенко В.М. Інноваційна діяльність промислових підприємств України / В.М. Тебенко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки), Мелітополь. - №1 (29). - 2015 р.- С.69-73. (Наукове фахове видання)

22. Тебенко В.М. Проблеми та тенденції інноваційного розвитку промислових підприємств України / В.М. Тебенко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету №2 (37), 2018. - с. 146-154.

23. Тебенко В.М. Розвиток інноваційного підприємництва / В.М. Тебенко // Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції: «Соціально-економічні проблеми розвитку бізнесу та місцевого самоврядування» ТДАТУ, 2019 р. - С. 34-37.

24. Тебенко В.М. Управління інноваційним ризиком / В.М. Тебенко // Науковий вісник Львів. нац. ун-ту ветер. медич. та біотехнологій ім. С.З. Гжицького / Львівський НУВМБТ ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2013. - Т 15, № 2(56). - С. 356-360.

25. Шпикуляк О.Г. Наукове забезпечення інноваційного розвитку аграрної сфери / О.Г. Шпикуляк, М.І. Грицаєнко // Бізнес Інформ. – 2016. – №4. – С. 143-149.

26. Шпикуляк О.Г. Розвиток інноваційної діяльності в аграрній сфері: менеджмент та ефективність: Монографія / О.Г. Шпикуляк, М.І. Грицаєнко. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. – 424 с.

Навчальне видання

Тебенко Віта Миколаївна
Грицаєнко Галина Іванівна
Лисак Оксана Іванівна

ЕКОНОМІКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Курс лекцій

Надруковано з оригіналів макетів замовника
Підписано до друку 27.05..2020 р. формат 60x84 1/16
Папір офсетний. Наклад 100 примірників
Замовлення № 779

Виготовлювач ПП Верескун В.М.
Видавничо-поліграфічний центр «Люкс»
М. Мелітополь, вул. М.Грушевського,10 тел. (0619) 44-45-11

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виробників
і розповсюджувачів видавничої продукції
від 11.06.2002 р. серія ДК № 1125